

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. К. Д. УШИНСЬКОГО
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРКАСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ І ПОЛІТИЧНИХ НАУК**

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ

**МАТЕРІАЛИ
X Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
21–22 березня 2024 року
м. Черкаси**

Черкаси 2024

З М І С Т

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ

Астапова-Вязьміна О. Філософська візуалізація: діалог між філософськими традиціями.....	7
Базелюк О. Освітнянська концепція К. Ушинського в контексті філософської проблематики	8
Берегова Г. Філософське осмислення сучасних освітніх парадигм.....	12
Беценко Т. Освіта як світло і світ: значення освіти для самоствердження особистості.....	15
Голубович І. М'яки соціальні технології, гуманітарна експертиза, біографічна прагматика в філософсько-освітньому контексті.....	17
Додонова В., Додонов Д. Освітні практики в Україні в контексті критичної педагогіки Пауло Фрейре	19
Жук М. Потреба філософії 4.0: виклики, невизначеності, тренди, рішення.....	23
Загородній В., Вовкочин Л. Формування життєвих цінностей студентів у розрізі компетентнісного підходу до навчання у ЗВО.....	25
Киселиця С. Гуманізм як світоглядно-теоретична основа викладання гуманітарних дисциплін	29
Матковський О. Деякі зауваги до організації самостійної роботи студентів-хореографів в умовах воєнного стану (з досвіду роботи).....	31
Рилова О. Вища освіта в епоху цифрової трансформації.....	33
Саєнко А. Акцент на інклюзії – необхідність та вимога сучасних освітніх парадигм	35
Утюж І. Майбутнє вищої освіти в нових структурах суспільства 5.0.....	38
Фролова М., Момоток О., Мартинова А. Інтерактивні педагогічні технології активізації навчання в ЗВО	40
Шакун Н. Філософський вимір професійної майстерності викладачів в умовах сучасності.....	42

ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ, РИЗИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Абашнік В. Німецькі політичні філософи про сучасну російсько-українську війну	44
Бойченко М. Філософія формування культури соціальної інклюзії для повоєнного українського суспільства.....	47

Ірина УТЮЖ,
*доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри суспільних дисциплін,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
(м. Запоріжжя, Україна)*

МАЙБУТНЄ ВИЩОЇ ОСВІТИ В НОВИХ СТРУКТУРАХ СУСПІЛЬСТВА 5.0

Суспільство 5.0 – це концепція, яка акцентує на зближенні людей та технологій, з метою створення більш людського, стійкого та інноваційного суспільства. Цей концепт був сформульований у Японії, ще у квітні 2016 року в якому основна ідея полягає в тому, що швидкий розвиток інформаційних технологій тепер дозволяє поєднувати кіберпростір – інформаційний – з фізичним простором – реальним світом. Їх комбінацією є кіберфізичні системи (Cyber Physical Systems (CPS)), об'єкти реального світу, вдосконалені та поєднані з інформацією. Очікується, що це призведе до серйозних змін у суспільстві.

У «Суспільстві 5.0» величезна кількість інформації від сенсорів у фізичному просторі накопичується у кіберпросторі. У кіберпросторі ці великі дані аналізуються штучним інтелектом (ШІ), а результати аналізу передаються людям у фізичному просторі в різних формах [1].

У минулому інформаційному суспільстві поширеною практикою був збір інформації через мережу та аналіз її людьми. Однак у «Суспільстві 5.0» люди, речі та системи пов'язані в кіберпросторі, а оптимальні результати, отримані штучним інтелектом, що перевищує можливості людини, надсилаються у фізичний простір. Цей процес приносить нову цінність промисловості та суспільству способами, які раніше були неможливими.

І хоча, такий широкий погляд дає тверезе уявлення про діапазон і масштаби соціальних змін, які можуть бути і будуть результатом прогресивного зростання штучного інтелекту, наслідки для освіти в цілому і вищої освіти зокрема, заслуговують на увагу, оскільки вони стоятимуть у центрі соціальних змін і вища освіта буде зазнавати вплив від розвитку і вдосконалення технологічних програм ШІ.

Університети, як основні освітні та дослідницькі установи, відіграють важливу роль у реалізації викликів сучасності. Вища освіта має створювати, артикулювати та прищеплювати цінності, багато з яких є новими винаходами, і впроваджувати їх в інституціональних структурах нової соціальної реальності.

Університети є ключовими акторами у впровадженні концепції суспільства 5.0, оскільки вони не лише забезпечують передові знання та інновації, а й впливають на формування цінностей, культури та розвитку суспільства у цілому.

Визначаючи і формуючи цілі розвитку вищої освіти, ми повинні визначити фактори, драйвери змін, що формують нову освіту. І в моделі суспільства 5.0, на перше місце виходить інфраструктура спілкування, бо сфера інформаційно-

комунікативних технологій впливає на всі процеси накопичення та трансляції інформації. Друге місце буде займати інфраструктура виробництва і споживання, і третій фактор змін – це інфраструктура тілесності, активний розвиток медицини і спорту, дана інфраструктура масово працює з тілами і психікою.

Сучасні технології, особливо введення штучного інтелекту, мають дуже низьку вартість для кінцевого користувача, індиферентні до відмінностей між культурами і можуть швидко проникати в соціальні процеси. Тому, впровадження сучасних технологій носять транскордонний характер, вони формують новий антропотехнологічний простір і задають нову архітектоніку сучасної вищої освіти, реалізатором якої і будуть університети.

Отже, основним принципом життя майбутнього в вищій освіті буде принцип людиноцентризму, який обумовлює актуальну і прогресивну роль філософського і соціогуманітарного знання, які покликані забезпечити ефективність і готовність людини сприймати і пояснювати соціальні зміни, формувати корисні дискурси про бажане майбутнє, тільки так людина здатна долати системні кризи сучасної цивілізації і рухатись до нової якості життя.

Як зазначить Нойбауер Д., в науковій статті про перспективи і значимість філософських і соціогуманітарних наук в системі вищої освіти, якщо університети не будуть надавати відповіді на виклики часу, то люди будуть шукати альтернативні інституційні структури для свого розвитку.

Автор зазначає, «...коли до 40 % існуючої робочої сили може прямо чи опосередковано постраждати від штучного інтелекту в тій чи іншій формі, практично всі суспільства, якими ми їх знаємо зараз, цілком можуть бути суттєво зруйновані. На самому фундаментальному рівні буде гостра потреба враховувати як характер, так і ступінь змін, що відбуваються» [2].

Соціогуманітарне та філософське знання, із своєю специфікою соціального опису, аналізу та пояснення будуть використовуватися з дедалі більшою актуальністю, оскільки прискорення темпів соціальних змін підкреслює потребу в дискурсі, в рамках якого поєднується зосередження на постійно мінливому процесі опису (що відбувається?), аналізу (чому і як це відбувається?), а також рекомендацій та понять втручання, залучення та рішення (з огляду на ці відповіді, що можна і потрібно зробити, щоб служити обумовленим цінностям?).

Актуальність діапазону та темпів соціальних змін, ініційованих технологічними змінами, штучним інтелектом, буде такою, що якщо університети не поспішатимуть приймати ці виклики або навіть нехтуватимуть ними, інші програмні відповіді надходитимуть від різних верств суспільства (швидше за все, на чолі з приватним сектором або новими програмами державного сектору, сформульованими мовою терміновості), фактично ще більше маргіналізує вищу освіту.

Емерджентною парадигмою соціогуманітарних та філософських наук буде: ідентифікувати; описати; аналізувати; рекомендувати цінні альтернативи; і запропонувати значущі шляхи їх досягнення.

Отже, майбутнє освіти не можна передбачити, але його можна створити разом.

Список використаних джерел

1. Society 5.0 / Режим доступу: веб-сайт.URL: https://www8.cao.go.jp/cstp/english/society5_0/index.html
2. Neubauer, D.E. (2023). Redefining the Role of the University and the Social Sciences Within the Emergent Structures of Society 5.0.. In: Yamada, R., Yamada, A., Neubauer, D.E. (eds) Transformation of Higher Education in the Age of Society 5.0. International and Development Education. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-15527-7_2

Маргарита ФРОЛОВА,

*старший викладач
кафедри загальноосвітніх гуманітарних, природничих дисциплін,
Херсонський національний технічний університет
(м. Херсон, Україна)*

Олена МОМОТОК,

*старший викладач
кафедри загальноосвітніх гуманітарних, природничих дисциплін,
Херсонський національний технічний університет
(м. Херсон, Україна)*

Анна МАРТИНОВА,

*здобувачка освіти,
факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу,
Херсонський національний технічний університет
(м. Херсон, Україна)*

ІНТЕРАКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ЗВО

В умовах сучасного світу, який змінюється зі швидкістю світла, здатність до постійного навчання та адаптації є важливою якістю для студентів. Інтерактивні методи навчання сприяють активній участі студентів, збільшують їхню мотивацію та підтримують розвиток критичного мислення.

Під інтерактивністю перед усе розуміють принцип побудови й функціонування педагогічного, психологічного, комп'ютерного спілкування в режимі діалогу. Реалізуючи технологічні принципи навчання, інтерактивна педагогічна технологія передбачає й інтерактивність комп'ютерних засобів навчання, й інтерактивність організації педагогічного процесу, коли базовим концептуальним положенням визначено навчання на основі інтерактивного спілкування. Процес навчання не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову того, хто навчається. Він потребує напруженої розумової роботи людини і її власної активної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрація, самі по собі, ніколи не дадуть справжніх, стійких знань. Цього можна досягти тільки за допомогою активного (інтерактивного) навчання [1].

Дослідження показують, що інтерактивні педагогічні технології допомагають створити сприятливе навчальне середовище, де студенти активно взаємодіють з матеріалом та одне з одним. Це сприяє збільшенню їхньої участі,